

**2021_ANUL GOGA - ANUL TINERILOR OȚELIȚI (IV):
un publicist francez despre noi - aromânii, numiți de albanezi Gogi –
Albania și „Republicile de plai”! - Două soiuri de nemurire?**

aromânii, numiți de albanezi Gogi ...
Un publicist francez despre noi!

1851 1905

Strămoșii

**Nu mor strămoșii niciodată,
Războiul lor în noi și-l poartă,
Căci li-e țărâna spulberată,
Dar nu li-e dușmănia moartă.**

**Străveche, ura lor se-mparte
Din moș în moș, din tată-n tată,
Și azi, de dincolo de moarte,
Ei ne mai cer o judecată ...**

**Două soiuri de nemurire
îi e dată omului pământean:
Așa ne învață teologia
și știința naturei ...**

**Una a trupului ...
Cealaltă a sufletului ...**

2021 Anul Goga - anul tinerilor oțeliți

șagunism-tribunism

prin cultură, un organism social!

tatăl poetului Iosif Goga

În „Tribuna poporului” nr.129, 9/21 iulie 1898 apărea articolul „Un publicist francez despre noi”. Continuăm reproducerea: «Poate că resemnările nu sunt de cât în aparență, zice dl Edmond Cramaussel. Țăranul transilvănean are în firea lui un fond de nepăsare care-l scapă de griji mari. Seara, întorcându-se acasă, zice cântecele lui melancolice ca și când ar fi trăind într’o țară liberă. Duminică se’mbată de muzică și de joc ca și când n’ar fi existând unguri pe pământ. În România bisericile sunt în general sărace, în Transilvania însă se înalță templuri noue în cari țărani se grămădesc, în haine brodate frumos, cucernici și smeriți. **Ei își aleg singuri preoții.** Clerul ese din popor; e poporul însuși și românul îl iubește ca pe un lucru al său, singurul ce-i aparține în mod absolut și-i amintește ideile naționaliste de cari nu se cade să se despartă nici-odată. Preoții se ridică din rîndurile inferioare ale națiunii. După terminarea școlii primare, fac șase ani în colegiu, apoi trei sau patru într’un institut teologic, de unde es cualificați. Câțiva dintre tinerii clerici își termină studiile la o universitate. Cea mai mare parte însă rămân în țară și se fac institutori și’și așteaptă parochia. Când se produce o vacanță, se anunță concurs prin ziarele românești, în modul următor: „ se deschide concurs pentru sarcina de preot al parochiei... Biserica dă o casă, zece hectare de pământ, zece saci de mălaiu și două sute de florini.* În ziua anunțată candidații sosesc, predică sau oficiază. Pe urmă credincioșii se duc la altar și-și depun votul. Noul popă se instalează în sat, unde trăește în chipul cel mai patriarhal, în mijlocul unei familii, de obicei foarte numeroasă.

Dacă soartea călăuzește pe vre un călător la parohie, își vede gazda pe înserate întorcându-se de la câmp îmbrăcat țărănește și călare pe un cal de muncă. -Mulțumesc lui Dumnezeu că te-a îndreptat la casa mea, îți zice dându-ți mâna. Pe urmă îmbracă sutana și devine iarăși preot. Nimic nu poate da o idee de respectul de care e împresurat. Țeranii cari îl văd venind de departe, să pun în șir în fața porței lui, ca să-l salute, după obicei, toți dela olaltă: -Ne închinăm, domnule părinte. Nici odată n'ar plăti vre-unul v'run impozit nou, ori s'ar duce la judecător, fără să treacă mai înainte pe la parohie. Popa poate obține dela el totul, chiar fără să facă o revoluție ... Românul transilvănean își refugiază toate speranțele și toate aspirațiunile în aceste două instituțiuni: **școala și biserica**. Fie care român, cât de sărac, sacrifică de la cinci până la două zeci de florini pentru școală și peste trei mii de școli particulare trăiesc astfel, luminându-i și învățându-i mai ales dulcea și scumpa limbă românească, în paguba limbei ungurești care e oficială și totuși necunoscută. Grație acestor școli și bisericilor, cari nu rămân nici odată nepopulate, românul crede că ungurul n'a învins încă, de oare ce sentimentul național subsistă și veghează. Transilvăneanul, care urăște pe opresor, repetă adesea: -Ah! Dacă am fi și noi liberi, de treizeci de ani, ca frații noștri de dincolo, unde n'am fi noi azi! ». Într-un astfel de sat din Transilvania, la poalele Carpaților, s-a născut Octavian Goga, la 20 martie stilul vechi (1 aprilie stilul nou) 1881. Casa în care s-a născut Octavian Goga, este în Rășinari, pe ulița Popilor, la nr. 778, părinții săi fiind preotul ortodox Iosif Goga și soția, învățătoarea Aurelia Goga (născută Bratu).

Pe ambele linii genealogice, moștenirea este impresionantă. În linia ascendentă paternă regăsim un neam cu puternice rădăcini aromâne, Octavian Goga fiind asumat și recunoscut ca mare personalitate aromână, alături de mitropolitul Andrei Șaguna, marii scriitori Ion Heliade Rădulescu (remarcat ca cea mai importantă personalitate din cultura prepașoptistă), Gala Galaction, Constantin Noica (etc.), dar și mari politicieni: membrii familiei Mocioni, Eftimie Murgu, Emanuil Gojdu, Barbu Bellu, Pantelimon Halippa și mulți alții. S-ar impune o primă concluzie, pe care o face Valeriu Papahagi în lucrarea „**Viața culturală a AROMÂNILOR** în secolul al XVIII-lea și în prima jumătate a celui de-al XIX-lea”: « ... toți acești armâni vrednici **au venit în Regat cu conștiința că România e țara lor. Și România a devenit țara lor**. Astăzi unii pretind că armânii ar fi o minoritate în România. E o prostie nemaipomenită!». Conștienți de latinitatea lor, aromânii s-au bucurat că sunt români, care-și iubesc țara, fiind printre cei mai patrioți cetățeni ai României. Ei nu au solicitat statutul de comunitate etnică minoritară (cu drepturi politice), neregăsindu-se între cele 18 minorități reprezentate în Parlamentul României.

Articolul «**Albania și „Republicile de plai”**», al jurnalistului Mihai Eminescu - apărut în ziarul „**Timpul**” (an V, nr. 99, 3 mai 1880)-, dezvăluie opinia lui Eminescu despre organizarea albanezilor și a aromânilor, acesta considerând „**republicile de plai**”, ca forme vechi de organizare, comune tuturor românilor: «Cu toată atârănarea de Împărăția turcească, albanezii au păstrat în parte instituțiile lor vechi, constituționale. Instituțiile acestea s-au cam diversificat la deosebitele neamuri sau plaiuri, poate în urma diversificării în confesiuni religioase. Neamurile nu plăteau dări Împărăției turcești, dar erau obligate de-a intra în armată. În sine sistemul vechi al instituțiilor albaneze e democrația în înțelesul antic al cuvântului, căci poporul exercită puterea supremă în plaiuri, în adunările sale parlamentare, numite cuvande (din lat. **Conventus**, românește cuvânt, care înseamnă și „**adunare**” și „**discurs**”). Plaiurile mai au, afară de aceste adunări generale, câte un sfat de bătrâni, al căror cap e în genere ereditar și se numește voievod, adecă duce. Organizații analoge par a fi existat și la noi până târziu, deși izvoarele sunt foarte insuficiente...». În lucrarea „**Octavian Goga**”, criticul și istoricul literar **Ion Dodu Bălan** (1929-2018),

face o precizare într-o notă de subsol: « „... aromânii, numiți de albanezi *Gogi*, treceau odată printre cei mai buni zidari în toată Peninsula Balcanică”. Cum zidarii aceștia erau obligați să meargă cu meseria lor în diverse localități, e posibil ca ei să fi ajuns și în părțile Târnavelor și ale Rășinarilor, unde porecla le-a devenit nume, până când un urmaș de-al lor a transformat-o în renume . (...) E, desigur, o ipoteză în explicarea numelui Goga, ceea ce nu exclude și o alta, care să presupună formarea lui în spațiul strict autohton».

Octavian Goga își cunoștea „rădăcinile”, o dovadă elocventă fiind chiar poezia „**Strămoșii**”: «**Nu mor strămoșii niciodată**,/ Războiul lor în noi și-l poartă, Căci li-e țărâna spulberată, Dar nu li-e dușmănia moartă./ Străveche, ura lor se-mparte/ Din moș în moș, din tată-n tată,/ Și azi, de dincolo de moarte,/ Ei ne mai cer o judecată. (...) **Cu mine vin, roiesc întruna**/ Cei fără neam și fără număr,/ Ce-au sprijinit întotdeauna/ Eternitatea pe-al lor umăr./ Vin cei de-o lege cu pământul,/ Copiii soarelui de vară,/ Eu, solul lor, le port cuvântul,/ Și-n suflet, sfânta lor povară./ (...) **Vă văd ... Mi-e milă peste fire/ De bietul grec cu haina ruptă**:/ Ai spart o criptă-n mănăstire:/ Ca să-ți câștigi un soț de luptă .../ Vă văd, și oastea mea pe-acasă/ Mi-o-ndemn încet să se strecoare:/ Vai - toată ura mea mă lasă,/ Căci sărăcia ta mă doare ... ».

Rășinăreanul **Aurel Popovici-Barcianu**, editor al publicației „**Tribuna poporului**” (nr.125 din 4/16 iulie 1898), publica articolul „**Necuviința unora**” „**Nemurire. Marele Andreiu. Datorință. Vechiul blastăm. Reșinari**, 4 iunie 1898”: «**Două soiuri de nemurire îi e dată omului pământean**. Așa ne învață teologia și știința naturei. **Una a trupului**, care se descompune și se preface în pământ, și în împrejurările-i date, lucrează și pe mai departe, în natură, **Cealaltă a sufletului**, nemurire mai nobilă, care e continuarea ființei noastre spirituale, în toată a ei conștiință și voință. Popoarele cele vechi, fiecare în felul său, după a lui judecată, dar' credeau și ele în nemurire».

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2021-anul-goga-anul-tinerilor-oteliti-iv-un-publicist-francez-despre-noi-aromanii-numiti-de-albanezi-gogi-albania-si-republicile-de-plai-doua-soiuri-de-nemurire-156287.html>

tribuna.ro/stiri/cultura/2021-anul-goga-anul-tinerilor-oteliti-iv-un-publicist-francez-despre-noi-aromanii-numiti-de-albanezi-gogi-albania-si-republicile-de-plai-doua-soiuri...

Tribuna
Dintotdeauna pentru totdeauna!

Seviș
DIN MĂRGINIMEA SIBIULUI

Eveniment Actualitate Stiri de pe strada mea Sport Cultura Sanatate Timp liber Tribuna femeilor Descopera lumea

2021-Anul Goga, anul tinerilor oțeliți (IV): un publicist francez despre noi - aromânii, numiți de albanezi Gogi - Albania și „Republicile de plai”! - Două soiuri de nemurire?

Marius HALMAGHI 24.01.2021 22:15 899 vizualizari 1 comentariu

Bitdefender
Obține acum cel mai înalt nivel de

În: *Tribuna*, 24 ianuarie 2021